

LIFE SINT-MAARTENSHEIDE DE LUYSEN

In 2010 startte een LIFE-project om een duurzame toekomst te garanderen voor de natuur in Sint-Maartensheide - De Luyzen. Dankzij die Europese steun kan je er nu genieten van paarse heide, schitterende vijvers, bloemrijke graslanden en broekbossen met voorjaarsbloeiers. Een ontdek de grote veranderingen waardoor heel wat zeldzame planten en dieren zich hier thuis voelen.

Turbulente geschiedenis

Zo'n 250 jaar geleden was de Sint-Maartensheide een open gebied met uitgestrekte heidevelden en vennen. Dit heidegebied werd gebruikt als gemeenschappelijke grasvelden voor koeien. Het heidemaatschap werd gebruikt in de "postlot", door de begraving en het maaien van de heide behield het gebied een open karakter. Het gebied werd doorkruist door de Abeek, die ter hoogte van de huidige Luysevijvers, uitwaaierde tot een breed doorstroommoeras.

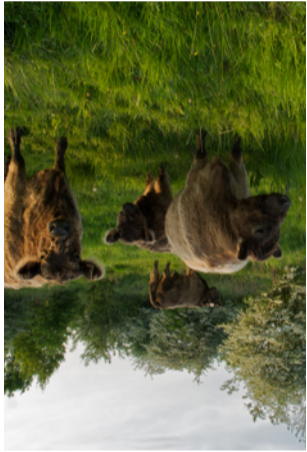
V.U.: Chris Steenwegen • Conestmaat 11 • 2800 Hechelen. Foto's: - shutterstock.com. Luc Mertens, Ewan Chrisis, Leo Vans, Marleen Mossmeet, Wim Dirckx, François Van Bavel, Alex Ballet

Jaak Geraerts, landbouwer

In Sint-Maartensheide bezitten we een weiland dat grenst aan de gronden van Natuurpunt. Zo'n 20 jaar geleden hebben we aan de grachten loofbomen geplant. In die weide plantte Natuurpunt later nog boompjes bij en die snoei ik af en toe. Bovendien bezit Natuurpunt een groot weiland waar we onze dieren op mogen zetten. Kort bij de boerderij ligt een klein natuurgebiedje aan de Vlasroterbeek. Samen met de Stad Bree, de Vrije Basisschool Don Bosco – Gerdingen en Natuurpunt helpen we mee aan het beheer. Mijn vrouw en ik zijn natuurliefhebbers en wandelen graag in Sint-Maartensheide. We zetten ons met plezier in voor de natuur. Ik vind het mooi dat de landbouw en de natuur hier in elkaar verweven zijn en om dat te realiseren is vertrouwen tussen ons en Natuurpunt belangrijk.

Boompipger

Galwolkov

Luywolkov

‘Natuur en landbouw zijn in elkaar verweven’

Leggen om landbouw mogelijk te maken. Daarom werd een diepe ontwateringsgraacht uitgraven in 1865. Hierdoor verdween een rond de Luyzen en Stamprooierbeek bleef het moeras bestaan.

Nieuwe kansen voor libellen

Na die ingrepen ontstond getelddijk aan het kleinschalige landschap dat nu zo kenmerkend is voor de Sint-Maartensheide. In een kleinschalig landschap zijn de weilanden en akkers door-voelichten met houtkanten, boomstrjlen en kleine bosjes. In 1972 startte een lokale groep enthousiastelingen met een oeffening. In 1991 deden ze de eerste aankopen in Sint-Maartensheide - De Luyzen. Onafhankelijk is het een van de grotere natuurgebieden in Vlaanderen. Je vindt er een bijzondere mix van natte en droge natuur, cultuurelementen en wilde natuur.

Naast de vele moerasvogels zijn de libellen de opmerkelijkste libellensoorten komen maar op enkele andere plaatsen in Vlaanderen voor. Het westelijk deel van het vijvergebied, een vooroilig recreatie domein, werd reeds een tiental jaren geleden ingericht in functie van de natuur. Het gebied ontwikkelde zich toen pijnsel tot één van van de beste vijvergebieden in Vlaanderen. Dankzij het LIFE-project konden we nu ook het oostelijk deel van het vijvergebied aanpakken. Door de oevers open te koppelen of te schuiven krijgen moeras- en waterplanten meer kansen.

Toon Schouteden, leraar Biotechnicum in Bocholt

Leerlingen, vooral die uit het 5de & 6de middelbaar in de afdeling natuur & groen, moeten we leren werken in de natuur. Zij moeten er respect voor tonen en ontdekken hoe je natuur kan creëren. Dan is het wel handig dat ze met vrijwilligers van Natuurpunt beheerwerken kunnen uitvoeren. Bovendien is Sint-Maartensheide vanuit onze school echt niet ver.

Aan het bezoekerscentrum het Mariahof leerden onze leerlingen bijvoorbeeld werken met de kettingzaag en bomen vellen. We doen ook poelenonderzoek en proberen dieren en planten die we zien op naam te brengen. De leerlingen kijken er altijd naar uit om de natuur in te trekken: veel leuker dan in de klas zitten.

Meer bossen

Een ingenieus systeem zorgt ervoor dat het waterpeil van elke vijver nu ofzonderlijk kan geregeld worden. De goede waterkwaliteit en de ofwisseling tussen snel en traag stromend water, diep en diep water, zijn ideaal om aan veel libellensoorten kansen te bieden. Zo vindt elke soort een ideale plek om zijn eijfjes en larven te laten ontwikkelen. Geniet van hun vliegkusten in een van de drie kijkhutten of vanop de nieuwe plankepoden.

Langs de Abeek vind je een mogelk van vijvers en bossen. Tijdens het project herstelden we 25 hectare broekbossen door recreatievijvers te dempen en populieraanplanten om te vormen tot inheems bos. Broekbossen zijn bossen die, zeker tijdens de wintermaanden, met hun voeten in het water staan. Door de werken breidde het leefgebied van de zwarte specht gevoelig uit. De broekbossen in de Abeekvallei behoren tot de mooiste van Vlaanderen, en zelfs van Europa", zegt Robin Rotsaert, de coördinator van het LIFE-project.

Paarse heide

De Sint-Maartensheide was, zoals de naam al doet vermoeden, uroeger een uitgestrekt heideland. Dankzij het LIFE-project konden we op enkele plaatsen heide herstellen door de bovenste bodemlaag af te graven. Door langdurig landbouwgebruik beuutte de grond te veel meststof en waardoor de heide er niet meer kon groeien. Na het herstel keerde niet alleen de heide terug, maar ook zeldzame soorten wijfblolende ruz en liluren. Niet zoals uroeger begrezen schapen of koeien de heidepercelen.

Gluren naar de grauwe klauwier

Sint-Maartensheide – De Luyzen is uniek vanwege het kleinschalige landschap dat goed bewaard is gebleven. In het natuurgebied leven bedriegde planten en dieren zoals de grauwe klauwier, de kleine ijsvogelvlinder en libellen. Verschillende wonderes leiden je langs de mooie piekes in het gebied. Ook via het fietsknooppuntennetwerk is het gebied vlot bereikbaar.

Blauwborst

Koen Wellens, natuurfotograaf

Ik woon dicht bij Sint-Maartensheide - De Luyzen en kom vaak foto's maken. Er is een grote diversiteit aan onderwerpen om te fotograferen: vogels, planten, heide ... Maar ook libellen, edelherten, everzwijnen en zelfs een hermelijn verschijnen soms voor je lens. Voor een fotograaf zijn de kijkhutten die hier staan een zegen, nergens in België vind je zo'n luxe. De werken die gebeurd zijn in het kader van het LIFE-project lijken soms drastisch maar ik zie een mooi resultaat.

Aan het Mariahof zijn dijken hersteld. Je kan nu veel verder kijken en er groeien andere planten en paddenstoelen. Ook het heideherstel op Sint-Maartensheide is geslaagd. Er duiken elk jaar meer heideplantjes op.

Veel helpende handen

‘De vijvers van De Luyzen oefenen een grote aantrekkingskracht uit op moerasvogels. Onder andere roerdomp, blauwborst en ijsvogel broeden hier.’

In het kleinschalige landschap met veel houtkanten, voedselarme graslanden en heide, leven veel grote insecten. Die zijn een belangrijk voedselbron voor de zeldzame grauwe klauwier. Verspreid in dit landschap vinden we meerdere poelen. Die zijn heel belangrijk voor libellen en andere waterinsecten. Ook de boomkikker, een klein, felgroen kikkertje, voelt zich er thuis. Vooral de poelen die af en toe droog vallen, zijn geliefd omdat vissers daarin niet kunnen overleven. Rond 2005 was de boomkikker nog maar op een handvol plaatsen in Vlaanderen te vinden. De afgelopen jaren breidde hij zich gevoelig uit in Sint-Maartensheide - De Luyzen.

Speeltuin voor de klauwier en boomkikker

Jean Vanheeswijk, klusjesman bij Natuurpunt Bree

Toen ze me vroegen om vrijwilliger te worden heb ik direct gezegd: sleuren met takken in bossen is niets voor mij. Maar allerlei klusjes doen, vind ik geweldig. Het meest trots ben ik op de renovatie van het Mariahof, ons bezoekerscentrum. Ik legde vloer, metselde een muur, legde chauffage, maakte kasten en een toog. Het is een groot voordeel dat we nu een lokaal hebben. Dat zorgt voor inkomsten en we kunnen er activiteiten organiseren. Ik werkte ook anderhalf jaar aan een nieuwe vogelkijkhut, die nu druk wordt bezocht.

Ik kom hier regelmatig wandelen met de kinderen en de kleinkinderen. Ze vinden het magnifiek en zeggen altijd: kom, we gaan naar Vake bos.

Variatie troef

Knoisteenbreek

Het natuurgebied Sint-Maartensheide – De Luyzen biedt heel wat variatie. Van grote vijvers tot kleine poelen. Van natte bossen tot paarse hei. De gele wandeling geeft je een goed beeld van al het moois wat het gebied te bieden heeft. Je kan er bovendien altijd genieten van de stille.

Europees project

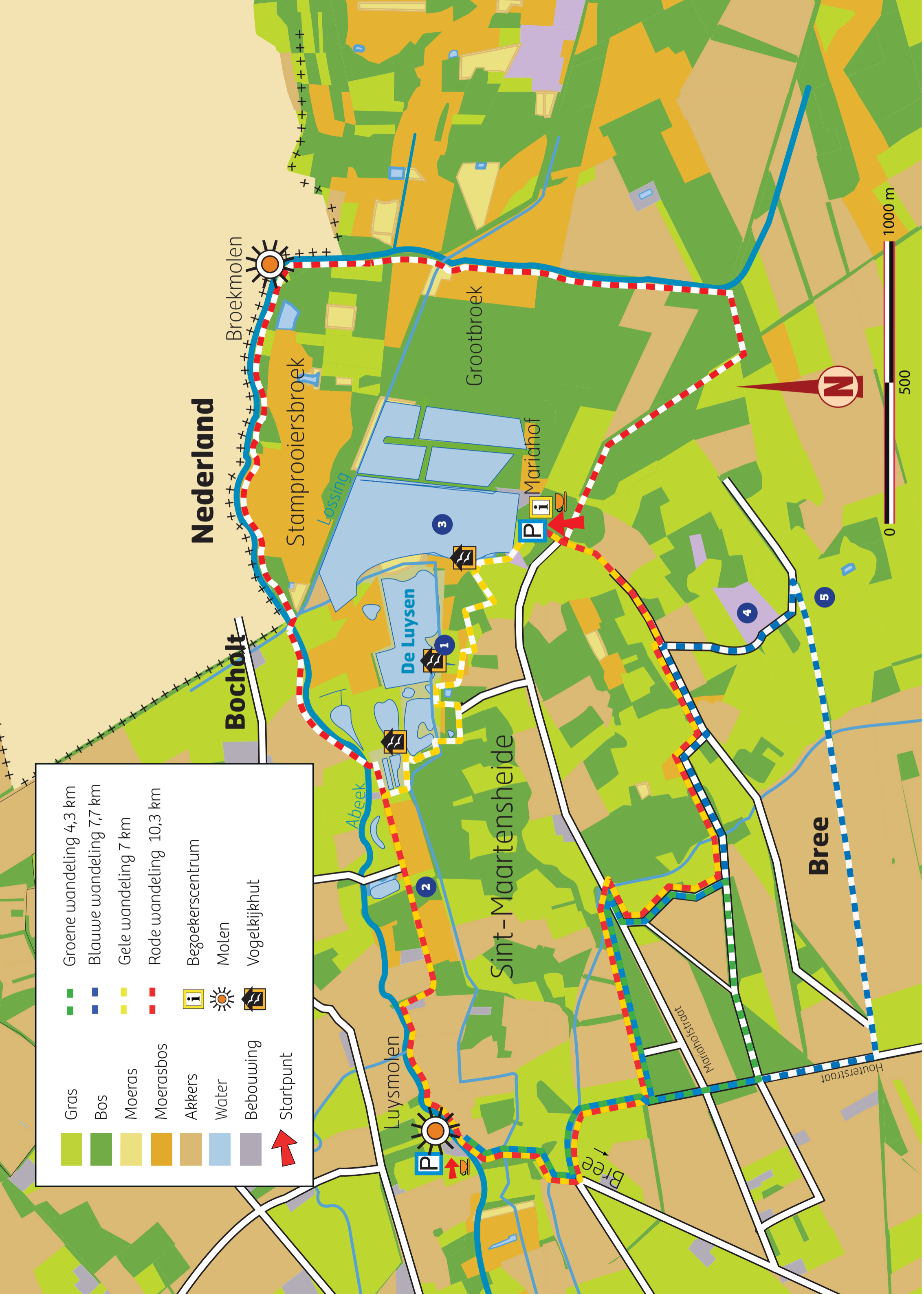
Het natuurherstelproject in Sint-Maartensheide – De Luyzen werd financieel gesteund door het LIFE-fonds. LIFE is een Europees natuurfonds voor de bescherming van Europees bedriegde habitats en soorten. Voor de bescherming van die soorten zijn in elke Europese lidstaat speciale beschermingszones afgebokend. Dit zijn de vogel- en habitatrichtlijngebieden. Samen vormen zij het Europese Natura 2000-netwerk. Voor de versterking van dit netwerk kunnen verenigingen, zoals Natuurpunt, een LIFE-project aanvragen.

Lekenrapport LIFE08NAT/B/000035
Sint-Maartensheide – De Luyzen maakt deel uit van het Grenspark Kempen-Broek.

MEER INFO: WWW.LIFE-ABEEK.BE

Dit gebied maakt deel uit van het Natura 2000-netwerk van Europees belangrijke natuurgebieden en genaken die financieel steun van het LIFE-fonds van de Europese Unie.

1

In De Luysen kan je riet- en watervogels begluren in drie prachtige kijkhutten. De vrijwilligers bouwden kijkhut de Roerdomp helemaal zelf. Met wat geluk zie je er een ijsvogel, roerdomp of visarend. De plankenpaden leiden je door de broekbossen en zorgen dat je met droge voeten van kijkhut naar kijkhut wandelt.

2

In de omgeving van de Abeek herstelden we verschillende stukjes broekbos. De paden ertussen functioneren als windluwe en zonnige 'bosranden'. Ze zijn de ideale plaats voor heel wat insecten om op temperatuur te komen. Een bijzondere bewoner is de kleine ijsvogelvlinder.

3

De vijvers van De Luysen ondergingen een grondige gedaanteverwisseling tijdens het LIFE-project. We creëerden een meer open landschap met meer ruimte voor moeras. Hiermee hopen we o.a. dat de roerdomp zich hier zal voortplanten. Je zal de vogel niet gemakkelijk zien, want de reigerachtige is perfect gecamoufleerd in het riet.

4

Tijdens het LIFE-project verwijderden we de voedselrijke bovenste grondlaag op enkele locaties. Daarnaast gaven we een aantal vennen een opknapbeurt en legden we enkele nieuwe vennen aan. Op korte tijd verschenen naast heide ook zeldzame plantensoorten zoals wijdbloeiende rus, pilveren en moeraswolfsklauw.

5

De veldkrekkel is familie van de sprinkhanen. Hij leeft vooral op en in de bodem. Om zich te beschermen graaft hij een verticale gang onder graspollen of plantenwortels en gebruikt hiervoor zijn sterke kaken. Hij is 18 tot 27 mm lang. De veldkrekkel kan je zien (en horen) van begin mei tot eind juli. Hij leeft op begroasde voedselarme en zonnige plaatsen, zoals we die tijdens het LIFE-project creëerden.

Grauwe klauwier

De vele houtkanten, kleine bosjes en braamstruwelen in de Sint-Maartensheide maken de rijkdom uit van het gebied. Ze zijn, samen met de poeltjes, het leefgebied van soorten zoals de boomkikker en de grauwe klauwier. Door plagwerken probeerden we tijdens het LIFE-project het voedselaanbod voor die soorten nog te vergroten. En met succes, de boomkikkers gingen er sterk op vooruit.

